

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТІВ НА ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ З ВИКОРИСТАННЯ ПОРТФОЛІО НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті висвітлено актуальні аспекти необхідності науково-методичного супроводу студентів на педагогічній практиці з використання портфоліо на уроках української літератури, завдяки яким творчий розвиток кожного учня стане запорукою успішної життєтворчості учнівської особистості.

Актуалізовано вимоги до сучасного науково-методичного супроводу з української літератури для загальноосвітньої школи, який має відповідати меті і змісту неперервної літературної освіти, заохочувати учнів старшої школи до розширення кола читання, осмислення духовної цінності та поетики художніх творів, формувати риси компетентного читача з високим рівнем загальної культури, виховувати повагу до культурних традицій різних народів, естетичних смаків і ціннісних орієнтирів. Обґрунтовано вимоги до підручника з української літератури. Уточнено роль сучасного підручника з української літератури як навчальної книжки з життєтворчості учнівської особистості.

Ключові слова: літературна компетентність, портфоліо на уроках української літератури, підручник з української літератури, науково-методичний супровід.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF STUDENTS IN PEDAGOGICAL PRACTICE ON THE USE OF PORTFOLIO AT THE LESSONS OF UKRAINIAN LITERATURE

The article highlights the urgent aspects of the necessity of scientific and methodological support of students in pedagogical practice on the use of portfolio in the lessons of Ukrainian literature, through which the creative development of each student will be the key to successful liveliness of the student personality.

Requirements for modern scientific and methodological support for Ukrainian literature for general secondary schools, which should correspond to the purpose and content of continuous literary education, should be encouraged, the students of the high school should be encouraged to expand the range of reading, comprehension of the spiritual value and poetics of artistic works, to form the features of a competent reader with a high level of general culture, to raise respect for the cultural traditions of different peoples, aesthetic tastes and value orientations. The requirements for a textbook on Ukrainian literature are substantiated. The role of the modern textbook on Ukrainian literature as a study book on the life-creation of the student's personality has been specified.

Key words: literary competence, portfolio on Ukrainian literature lessons, textbook on Ukrainian literature, scientific and methodological support.

Цивілізаційно-історичні та освітні імперативи третього тисячоліття актуалізують вимоги до підготовки кваліфікаційно конкурентоспроможної особистості, формування творчого, культурного й компетентного читача з високою гуманітарною культурою, гуманістичним світоглядом, моральними цінностями й творчим мисленням, багатою мовною картиною світу, активною громадянською позицією.

Актуальність окресленої проблеми зумовлена сучасними тенденціями в розвитку освітології, педагогіки й психології, методики навчання української літератури й літературознавства; модернізацією шкільної літературної освіти на принципах неперервності, гуманізації, випереджувальності, мережовості, варіативності, мобільності, прогностичності, відкритості, інтеграції традиційних та інноваційних технологій навчання і виховання; браком науково-методичного забезпечення навчання української літератури на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого й діяльнісного підходів.

Мета статті: актуалізувати необхідність науково-методичного супроводу студентів на педагогічній практиці з використання портфоліо на уроках української літератури, завдяки яким творчий розвиток кожного учня стане запорукою успішної життєтворчості учнівської особистості.

Модернізація літературної освіти в загальноосвітній школі передусім здійснюється завдяки оновленню науково-методичного забезпечення, зокрема навчальних програм, підручників, хрестоматій, практикумів із літератури, робочих зошитів та ін. з урахуванням суспільних і освітніх запитів. Специфіка сучасного науково-методичного супроводу полягає в тому, що робиться акцент на ментальних, екзистенційних, людиноцентристських, естетичних характеристиках художніх творів як мистецтва слова, вивченні творів найвищої художньої вартості як неповторних явищ загальнолюдської культури, що сповнені потужним гуманістичним сенсом. Це, у свою чергу, спричинює видозміну моделей, форм, технологій і принципів організації навчання української літератури в загальноосвітній школі.

Згідно з положенням про гуманітаризацію загальної середньої освіти, зусилля при вивченні предметів гуманітарного циклу необхідно спрямовувати на реалізацію емоційно-ціннісного компонента змісту освіти, виховання у школярів «культури наукового мислення і вираження думки, формування потреби й уміння обґрунтувати свої судження, робити логічно правильні висновки», зазначає С. Бібік [3, с. 14]. Основні параметри змісту сучасної навчальної книжки з літератури відповідають двом шкільним ступеням освіти – середнім і старшим класам. У 5-8 (середніх) класах він забезпечує літературне читання, тобто початковий курс вивчення. Тут навчальний матеріал переважно подається за жанровими та тематично-хронологічними принципами. У цих підручниках реалізується принцип концентризму: повернення на кожному новому етапі освіти (від класу до класу) до творчості тих самих видатних письменників. Учніям даються елементарні знання з історії та теорії літератури, які вивчаються принагідно.

Погоджуємося із думкою сучасних учених, котрі виокремлюють послідовну тенденцію в методичній науці останніх десятиліть ХХ ст. – універсалізацію навчальної книжки, насичення її найрізноманітнішим матеріалом пізнавально-довідкового характеру. Із цих позицій підручник мислиться основним

навчальним посібником, джерелом цікавих відомостей, довідником і порадиником. А для вчителя підручник стає основним сценарієм навчального процесу, спираючись на який він творить драматизоване дійство сучасного уроку [1; 15].

Перед українською освітою сьогодні стоїть гостра проблема використання сучасного підручника з літератури, який би був позбавлений недоліків, породжених радянською епохою та ввібрав у себе найкращі здобутки вітчизняної і зарубіжної методики конструювання альтернативної навчальної книжки в умовах плюралізму думок, демократії, в умовах вибору. Свою увагу ми зосереджуємо на уроках української літератури, керуючись тим, що саме художня література, зберігаючи в собі дух епохи минулого, транслює у майбутнє певну матрицю світу.

У сучасній психолого-педагогічній освіті одним із інноваційних напрямків дослідження є «супровід» (психологічний, педагогічний, методичний, соціальний, моніторинговий, мовленнєвий, комунікативний та ін.). Поняття «супровід» увійшло в життя вітчизняної педагогічної спільноти в першій половині 90-х років ХХ століття. Зазначимо, що використання терміну «супровід» продиктовано необхідністю додатково підкреслити самостійність суб'єкта в прийнятті рішення. З'ясуємо насамперед ключове поняття «супровід» у тлумачних словниках, яке визначають за словником В. Даля як дію: «супроводжувати щось», «проводжати, йти разом для проводження, слідувати» [5, с. 272]. У новому тлумачному словнику української мови супровід – це те, що «супроводить яку-небудь дію, явище ... товариство, оточення, група людей, яка супроводжує когось» [5, с. 457].

Зауважимо, що останнім часом у науково-методичній літературі активізувалася проблема супроводу (педагогічного, психологічного, соціального, методичного) ученими різних галузей науки (Г. Бардієв, М. Батіянова, І. Валітова, Н. Глуханюк, В. Зінченко, В. Кузьменко, О. Кононко, І. Печенко, І. Трубавіна, Т. Савченко та ін.).

Учені стверджують, що термін «супровід» може бути розкритий через «забезпечення умов для прийняття суб'єктом рішення»: однак лексично це більш жорстка форма, яка підкреслює пріоритет особистості «як того, хто забезпечує»; те ж саме «допомога» (В. Зінченко). Основні принципи супроводу, відповідальність суб'єкта за вибір рішення (той, хто супроводжує, має тільки дорадчі права); пріоритет інтересів того, кого супроводжують; безперервність супроводу.

Поняття «психолого-педагогічний» супровід розглядається вченими як психологічна допомога й підтримка реакцій, процесів і станів особистості, які природньо розвиваються; як недирективна форма надання допомоги, спрямована на розвиток і саморозвиток самосвідомості особистості. Істотне наукове та практичне значення мають коригування і уточнення, внесені пізніше розробниками теоретико-методичних засад психолого-педагогічного супроводу О. Газманом, О. Лідерс і Н. Михайловою, про те, що основи такого супроводу не суперечать ідеям особистісно зорієнтованого підходу, водночас розвиваючи та культивує суб'єктний потенціал дитини.

Супровід розвитку є певною альтернативою методу розвитку, який «спрямовується». Виникнення методу супроводу як необхідної складової освіти продиктоване низкою обставин: загальною гуманістичною концепцією освіти; орієнтацією на розвиток особистості і суспільства як самоцінності освіти; опорою на внутрішній потенціал розвитку будь-якої системи; усвідомлення нової сутності

методів індивідуалізації і диференціації у освіті як таких, що обстоюють право особистості на вибір найбільш доцільного шляху розвитку [4, с. 27].

Сучасний підручник з літератури є результатом розвитку педагогічних і літературних процесів, він не тільки подає адаптовані для учнів знання, але й пропонує науково-методично виважені шляхи їхнього засвоєння. У системі освіти підручник реалізує зміст навчання і діяльність учителя й учнів. Нині, на межі століть, із змінами, що відбуваються в суспільстві, формується і педагогічний процес. Учителю, як носію гуманістичних ідеалів, потрібно змогти усунути суперечності, які виникають між потребами соціуму і запитами особистості, потребують пошуку, за висловом науковця Л. Листової, нової парадигми освіти, створення концептуальних основ навчально-практичної діяльності [9, с. 7].

Сучасний підручник із літератури відповідає двом типам програм з літератури: для середніх класів – це літературне читання, і для старших – вивчення курсу історії літератури. Підручник для середніх класів містить у собі, крім історико-теоретичного матеріалу, художні тексти для вивчення. У підручниках для старших класів учням пропонується історичний, теоретичний та довідково-літературний матеріал, а художні тексти подаються у посібнику-хрестоматії. Такий погляд на розвиток сучасної навчальної книжки з літератури має під собою вагому практичну потребу, але, звичайно, за умови підтримки і розвитку підручникотвірних ідей іншого характеру, одну з яких ще на початку минулого століття висловив видатний український науковець у галузі літературознавства і методики літератури О. Дорошкевич. Учений стверджував, що «в основі всієї шкільної праці повинен лежати художній твір, безпосереднє з ним знайомство, безпосередні з ним студії, самостійні над ним вправи. До знайомства з художнім твором учні не повинні знати ні підручника, ні критичної статті, тільки використовуючи свою аперцептивну здібність, вони активно повинні сприймати твір» [6, с. 41].

Методичний супровід розглядає Т. Сорочан у контексті післядипломної освіти [16]. На її думку, науково-методичний супровід – це спільна професійна діяльність суб'єктів, у ході якої здійснюється опанування нового змісту і технологій навчання та виховання учнів. Суб'єктами супроводу, за Т. Сорочан, є науковці, керівники, вчителі, методисти, викладачі – усі, хто докладає зусиль до впровадження ідей модернізації в освітню практику та сприяє створенню педагогічних умов для розвитку освіти [16, с. 32].

Саме з виникненням функції супроводу на практиці реалізується гуманістична орієнтація освітніх процесів. Метод супроводу виконує функцію необхідної складової підтримки всіх інноваційних процесів, оскільки він виник як метод допомоги суб'єкт-носію тієї чи іншої проблеми [4, с. 81]. Часто суб'єкт-носії проблеми не може самостійно, без сторонньої допомоги вирішити цю проблему. Однак допомога може бути різною такою, що передбачає вільний вибір людини, або такою, що нав'язує їй волю того, хто допомагає. Логіка супроводу орієнтує нас на перший спосіб побудови стратегії допомоги.

Сучасний підручник, безумовно, орієнтується і на пізнання учнями змісту художнього твору. У центрі уваги на заняттях із літератури, підкреслюється у нормативних освітянських документах, перебуває аналіз та інтерпретація художнього твору. При цьому зростає вимога до самостійної діяльності школярів: «Прочитавши твір, самостійно визначити проблеми, що в ньому порушуються: самостійно та критично проаналізувати їх; самоусвідомлювати сферу

застосування здобутих знань і вмінь; уміти працювати з текстом твору, добирати факти, художні деталі, аналізувати їх, робити висновки та узагальнення» [8, с. 7].

Мета читацького портфоліо на уроках української літератури з використанням підручника або науково-методичного посібника – не переробити особистість учня, а розвивати його емоційно-чуттєву сферу, створювати умови для такого розвитку. Для сучасного учня підручник з української літератури має стати основним джерелом здобуття знань, що прилучає до загальнолюдських культурних цінностей, культивує творче читання, виховує громадянина з високим рівнем читацької культури, а для вчителя української літератури – тим дороговказом, надійним путівником, який визначає зміст, наповнюваність, інноваційні напрями професійно-педагогічної діяльності, спонукає до постійних науково-методичних пошуків, розвитку педагогічної майстерності протягом усього життя.

Під час засвоєння змісту художніх творів перед школярами постають ситуації екзистенційного вибору певного способу поведінки, актуального в етичному й пізнавальному аспектах, на яких вони вибудовують власну життєву позицію відповідно до потреб буття, існування, світогляду, дій, учинків тощо, приймати рішення, естетизувати повсякденне життя, тобто сприймати людину, її вчинки, а також предмети, явища навколишнього світу з погляду краси, досконалості, сприяти засвоєнню й наслідуванню найкращого, коли «естетичне сприйняття переходить в оцінку, а далі – в естетичне судження» [10, с. 159]. Реалізація дидактичної функції підручника з української літератури полягає в:

- організації навчально-виховного процесу на всіх його етапах (актуалізація опорних знань, вивчення нового матеріалу, перевірка й облік здобутих знань, повторення, узагальнення й систематизація, рефлексія, контроль знань, вмінь і навичок, оцінювання й самооцінювання та ін.);

- забезпеченні операціональності знань на основі їх застосування в різноманітних ситуаціях, оволодіння старшокласниками логіко-пізнавальними прийомами (сприймання історико-літературного матеріалу, біографії письменника, художнього твору та ін., запам'ятовування, відтворення, аналіз, добір і групування фактів, зіставлення, абстрагування, уточнювання, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння та ін.);

- забезпеченні засобами підручника диференціації й індивідуалізації навчальної діяльності учнів з урахуванням їхнього суб'єктного досвіду, сенситивного періоду навчання;

- придатності для організації самостійної пошукової діяльності учнів; забезпечення мотивації для формування літературної й читацької компетентностей, навчання протягом життя тощо.

Зазначимо, що всі ці функції цілкомито мають бути зреалізовані в сучасному підручнику літератури з урахуванням психолого-педагогічних особливостей учнів підліткового віку, зокрема психологічного сприйняття старшокласниками художніх текстів зважаючи на гендерні особливості, стилі і типи навчання, суб'єктний досвід, навчальну мотивацію і потреби тощо.

Безперечно, виклад навчального матеріалу в підручнику має бути спрямований не лише на розширення обсягу знань, їх структурування й інтегрування, узагальнення предметного змісту, але й на постійне перетворення наявного суб'єктного досвіду кожного учня (за І. Якиманською), забезпечувати можливість самоосвіти, саморозвитку й самовдосконалення, надавати право

вибору видів і форм виконання завдань, способів навчальної діяльності, прийомів виконання навчальних дій (метазнання, загальнологічні й специфічні предметні способи навчальної діяльності), допомагати старшокласникам контролювати й оцінювати не тільки результат, а й процес учіння, простежувати ті зміни, які відбулись у читацькому й особистісному розвитку школярів за вивчення навчального матеріалу тощо.

Мистецтво подачі навчального матеріалу в підручнику виступає наймогутнішим засобом впливу на емоційно-почуттєву, вольову, інтелектуальну сфери старшокласників, основним джерелом формування в них багатогранної мовної картини світу, світогляду, переконань. Тому серед основних критеріїв оцінювання якості сучасних підручників з української літератури для загальноосвітньої школи виокремлюємо культуру мови, яка включає:

- змістовність, що передбачає вичерпне розкриття предмета авторського задуму, головної думки із дотриманням логічної послідовності, доречності, аргументованості, лаконічності, наповненості кожного речення логічним змістом;

- динамічну стабільність мовної норми в підручнику, що окреслює цілковиту відповідність мови навчальної книги нормам сучасної української літературної мови на лексичному, граматичному й стилістичному рівнях;

- точність мови, яка, по-перше, пов'язана з адекватним позначенням об'єктів навколишньої дійсності, літературних явищ, фактів, подій (фактична точність), по-друге, передає відповідність поданої історико-літературознавчої інформації існуючій системі наукових понять (термінологічна точність), по-третє, підпорядкована пізнавальній та естетичній меті навчання літератури, художньо-естетичній спрямованості, метафоричній, образній передачі змісту художнього твору, авторського задуму (художня точність);

- комунікативно-діалогічну спрямованість мови підручника на учнів старшої школи, що передбачає адаптованість, адресність і виклад навчального матеріалу, методичного апарату навчальної книги з урахуванням їхнього суб'єктного досвіду, здібностей, можливостей, нахилів, навчальних потреб, мотивації, рівня літературної й читацької компетентностей, спонукання до комунікативної інтенції в парадигмальному комунікативному векторному полі «учень-читач → автор → художній твір (підручник, хрестоматія, робочий зошит) → персонаж (система персонажів) → учитель-словесник → соціум»;

- художню образність як обов'язковий складник мовного оформлення сучасного підручника, який дає можливість за допомогою різноманітних художніх засобів передавати у сферу чуттєвого сприйняття школярів образну мову твору, мальовничі описи природи, портретні партії персонажів, якнайповніше й найвичерпніше візуалізуючи їх, досягати естетику художніх образів, розкривати гармонію, метафоричність та асоціативність образів, створених уявою митця, «не тільки наочно, фізично конкретно та зримо відтворювати образні картини, але передусім їх комбінувати, розумово діяти з ними» [7, с. 145].

Варто додати, що сьогодні, крім підручників, учням пропонується ряд посібників із історії літературного процесу і теорії літератури, які доповнюють підручкові знання. У школах, гімназіях і ліцеях, де вирішується завдання поглибленого вивчення літератури, предметом навчання стають серйозні літературознавчі дослідження, літературознавчо-філологічні періодичні видання.

Цей тип навчальної літератури вимагає на нових етапах освіти критичного аналізу та вдосконалення.

Прийнятті резолюції за результатами наукових досліджень учених на наукових форумах, конференціях із зазначеної проблеми [2; 11-14] окреслюють найбільш перспективні напрямки актуалізації широкого аспекту проблем, пов'язаних із необхідністю впровадження в освітньо-виховний процес портфоліо на уроках української літератури для сучасної школи. Потребує інтенсифікації науково-дослідної роботи науковців та практиків з дослідження та врахування сучасних світових освітніх тенденцій; дослідження історії методів роботи з підручником української літератури у загальноосвітній школі; створення електронних підручників як на окремих компакт-дисках, так і для дистанційної освіти та їх використання у медіапросторі.

Дискусії та автори окремих виступів на сторінках періодичної педагогічної преси дозволили виявити окремі позитивні досягнення останніх десятиліть стосовно окресленої проблеми та висунули ряд суттєвих пропозицій щодо його удосконалення, зокрема поліпшення методичного апарату, який би спирався на кращий досвід вітчизняної та світової педагогічної науки [14]. Для розвитку емоційно-ціннісної сфери особисті школяра пропонується використання науково-методичного супроводу студентів на педагогічній практиці з використання портфоліо на уроках української літератури:

- узгоджене зі змістом підручника використання фонозаписів народних пісень і зразків вітчизняної та світової класичної музики; репродукції картин і художніх ілюстрацій;
- вміщення в підручниках текстів високої естетичної і морально-етичної вартості, а також завдань, що передбачають активне залучення школярів до різнобічного аналізу й зацікавленого обговорення вміщеної в них інформації;
- організація осмислення учнями життєвого шляху, особистісних рис найвидатніших постатей вітчизняної та світової історії і культури;
- використання в підручниках персонажів-носіїв виразного взірцево-особистісного ставлення до навколишнього світу.

Науково-методичне забезпечення навчання української літератури має постійно оновлюватися відповідно до суспільних і освітніх викликів, запитів і потреб замовників (учнів, учителів, батьків тощо), урахувати сучасні здобутки педагогічної, психологічної, літературознавчої, методичної, акмеологічної тощо наук, орієнтуватися на діяльнісний результат неперервної літературної освіти.

Логіко-системний аналіз наукових джерел, досвіду із практики роботи дозволяють зауважити, що сучасний науково-методичний супровід з української літератури для загальноосвітньої школи має відповідати меті неперервної літературної освіти, її змісту, заохочувати учнів старшої школи до розширення кола читання, осмислення духовної цінності та поетики художніх творів, поглиблення культурно-пізнавальних інтересів, усвідомлення ролі української літератури в світі, формувати риси компетентного читача з високим рівнем загальної культури, активною громадянською позицією, національною свідомістю, виховувати повагу до культурних традицій різних народів, естетичних смаків і ціннісних орієнтирів тощо.

Саме тому процес підготовки майбутніх фахівців у системі вищої освіти повинен забезпечувати не лише оволодіння професійними компетентностями, а й створювати умови для становлення творчої особистості майбутнього фахівця,

креативного до застосування сучасних інтерактивних технологій навчання, компетентностей розроблення персонального портфоліо з української літератури для проходження педагогічної практики у школі. Вважаємо, що ефективність самостійного освоєння студентами навчального курсу багато в чому залежить від науково-методичного супроводу навчального курсу, яким повинен забезпечувати студентів викладач. У вищій школі для підготовки фахівців гуманітарної сфери необхідно забезпечувати науково-методичний супровід навчальних курсів з української літератури, який виступатиме як своєрідний навігатор, мета якого допомогти студентам у самостійному опануванні теоретичного матеріалу та застосуванні у майбутній професійній діяльності.

Складовими науково-педагогічного супроводу виділяємо процеси психологічної та науково-педагогічної підтримки, допомоги з боку «супроводжуючих» педагогів, наставників, консультантів. Педагогічну підтримку можна представити як систему спільних дій педагогів і студентів, спрямованих на визначення інтересів, цілей, можливостей і шляхів подолання перешкод (проблем) студентів, що заважають їм самостійно досягти бажаних результатів у професійно-навчальній діяльності, самоактуалізуватися.

Педагогічний зміст супроводу більш адекватно відображається в двох підходах до його визначення як науково-педагогічної технології, спрямованої на вирішення проблем, пов'язаних із засвоєнням літературних норм, розвитком професійної компетентності; виробленням життєвої стратегії й вибором професії.

Компетентнісний науково-педагогічний супровід на практиці здійснюється через сучасні інтерактивні технології, що мають спрямованість на проектування та впровадження процесів супроводу [2; 3; 14]. Серед цих технологій:

- 1) технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшого розроблення розвивальної стратегії;
- 2) технологія психопрофілактики як створення відповідних умов у закладі освіти з опорою на ресурси середовища;
- 3) технологія системної розвивальної роботи з дитиною з опорою на базові структури психічної організації;
- 4) технологія проведення засідань групи супроводу, що визначає пріоритети, стратегію супроводу та розробляє індивідуальну програму розвитку дитини;
- 5) технологія формулювання актуальних цілей за принципами цілепокладання SMART та узгодженого їх досягнення всіма учасниками групи супроводу;
- 6) технологія командної взаємодії учасників групи супроводу;
- 7) технологія самооцінки професійного розвитку педагогів (за методикою ISSA) та інші.

Так, у портфоліо педагогічної практики з української літератури студенти включають такі інноваційні технології та нестандартні форми проведення уроків: інтегровані, уроки-зустрічі, конференції, лекції-подорожі, уроки-інсценізації, уроки-фольклорні свята, евристичні бесіди, спостереження, випереджувальні завдання, проблемний виклад, пізнавальні ігри, навчальні дискусії, створення ситуації зацікавленості й успіху, рольові ігри, які характеризуються глибиною змісту, високою інформативністю, різноплановістю, що викликає в учнів зацікавленість до предмету, розширює їх кругозір та формує читацьку компетентність.

З метою творчого розвитку кожного учня, успішної життєтворчості учнівської особистості студенти на практиці застосовують особистісно зорієнтовані технології на засадах компетентнісного підходу. Серед них: [Вальдорфська](#) педагогіка, технологія саморозвитку (за М. Монтесорі), технологія розвивального навчання, технологія формування творчої особистості, проектно-моделююча та нові інформаційні технології, технологія колективної творчої діяльності (за І. Івановим), технологія «створення ситуації успіху», (за А. Белкіним), інтеграцію різних видів мистецтва (за Б. Юсовим і Г. Шевченко), інтерактивні технології, технології креативного розвитку тощо.

Для розвитку пізнавальної активності, виховання сучасного кваліфікованого читача з аналітичним підходом до літературного твору студенти впроваджують на своїх уроках літератури учнівські читацькі щоденники. Одним із шляхів удосконалення науково-методичного супроводу студентів на педагогічній практиці з використання читачького портфоліо на уроках української літератури вважаємо інтенсифікацію професійної підготовки майбутніх учителів української мови та літератури у виконанні освітньо-наукових програм бакалаврської, магістерської, докторської підготовки за пріоритетними напрямками для сучасної школи:

- визначення місця й ролі психолого-педагогічних особливостей школярів у процесі відбору навчального матеріалу з метою активізації пізнавальної діяльності та розвитку життєтворчості учнівських особистостей;

- з'ясування ролі гуманістично-рефлексивного фактора як провідної педагогічної тенденції в освіті, що передбачає врахування рефлексії пізнавального процесу, а також загальнолюдських, особистісних цінностей і цілей;

- розроблення інструментарію для науково-методичного супроводу впровадження програмних електронних продуктів на уроках української літератури із використанням ліцензійних навчальних програм через мережу Інтернет;

- оновлення шкільної теорії й практики програмно-методичного забезпечення викладання української літератури в загальноосвітній школі;

- визначення на прикладі навчальної книжки з української літератури теоретичних і практичних шляхів досягнень у метрополії і в діаспорі, зокрема про місце в ній методики української літератури.

Сучасні інтерактивні технології із науково-методичного забезпечення навчального курсу з української літератури сприятимуть виробленні на практиці необхідного алгоритму діяльності групи науково-педагогічного супроводу в цілому і кожного її учасника зокрема, а також чіткій та узгодженій роботі фахівців і батьків для здійснення супроводу їхнього навчання в закладах освіти і вдома.

Упровадження науково-методичного супроводу студентів на педагогічній практиці з використання читачького портфоліо на уроках української літератури в практику роботи вчителів-словесників загальноосвітніх шкіл сприятиме підвищенню якості літературної освіти учнів загальноосвітньої школи, удосконаленню процесу навчання, більш комфортній і результативній соціалізації учнів, підготовці конкурентоспроможного випускника, здатного успішно самореалізовуватися та навчатися протягом усього життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура О. М. Наукові основи підручника з літератури (4-10 класи). – К. : Рад. школа, 1978. – 148 с.; / О. Бандура // Шкільний підручник з української літератури. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 76 с.
2. Бенера В. Є. До проблеми сучасного підручника з української літератури як навчальної книжки з життєтворчості учнівської особистості / В. Є. Бенера // The scientific method. – Польща, Варшава. – 2017. – №9. – С. 46–52.
3. Бібік С. В. Педагогічна підтримка інтелектуального та емоційного розвитку школярів на шляху гуманітаризації процесу навчання / С. В. Бібік // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2001. – № 7. – С. 13–18.
4. Богоявленский В. Н. Научное сопровождение образовательного процесса в педагогическом университете: методические характеристики / В. Н. Богоявленский. – СПб, 2000. – 370 с.
5. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка / В. Даль. – Т. IV. – Р. V. – М. : Русский язык, 1982. – С. 272, С. 457.
6. Дорошкевич О. Українська література в школі (спроба методики) / О. Дорошкевич. – К. : Державне видавництво, 1921. – 100 с.
7. Кан-Калик В. В. Психолого-педагогические основы преподавания литературы в школе : уч. пособ. для студентов пед. ин-тов / Виктор Кан-Калик, Владимир Хазан. – М. : Просвещение, 1988. – 255 с.
8. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у систем загальної середньої освіти // Освіта України. № 6 від 7 лютого 2011 р. – С. 7.
9. Листова Л., Бондарев І., Жоріна О. Педагогічні ради у школі: технологія і спрямованість/ Л. Листова, І. Бондарев, О. Жоріна // Директор школи. № 41, листопад 2000 р. – С. 7.
10. Пасічник Є. А. [Методика викладання](#) української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / Євген Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.
11. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. №1(10) / [за ред. В. М. Мадзігона]. – К. : НАПН України, 2010. – 783 с.
12. Проблеми шкільного і вузівського підручника : зб. наук. праць. Випуск 1. / [укл. : В.В. Оліфіренко; наук. редакція В. С. Білецького і В. В. Оліфіренка]. – Донецьк : Український культурологічний центр 2001. – 115 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ruthenia.info/txt/biletskv/pidr-v1/pidr-v1.html
13. Проблеми сучасного підручника середньої і вищої школи : зб. наук. праць. Випуск 2. / [упор. : В. В. Оліфіренко; наук. редакція В. С. Білецького і В. В. Оліфіренка]. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2003. – 160 с.
14. Реформування підручників з літератури в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ruthenia.info/txt/biletskv/pidr-v1/pidr-v1.html.
15. Скуратівський Леонід, Шелехова Галина. Концепція підручника рідної мови (української). 5-11класи / Леонід Скуратівський, Галина Шелехова. // Українська мова і література в школі. 2011. – №3. – С. 5-7.
16. Сорочан Т. М. Науково-методичний супровід – нова концепція розвитку професіоналізму вчителів початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти / Т. М. Сорочан // Зб. : наук.-методичний супровід модернізації початкової освіти. – Луганськ, 2002.

val_benera@ukr.net

Рецензент: к. філол. н., проф. кафедри Янков А. В.